

YAĞMUR TUNALI

DİREKSİZ DİREKLER

Direksiz Direklerde sallanıyoruz

A. Yağmur Tunalı

Namazı dinin direği kabul eden bir din anlayışı bütün direkleri yıktı. Giderek dinin merkezine koyduğu namazı -ve dolayısıyla dini- manasından kopardı ve *risksiz kazanç şirketlerinin* bayrağı haline getirdi. Bunu göreceğiz. Yoksa aldanmaya ve aldatılmaya devam ederiz.

Namaz deyince kişinin ne dediğini ve ne yaptığını konuşmuyorsunuz. Nasıl oluyorsa o her kötülüğü örtüyor. Öyle ya, o dinin direğine sarılmış. *Namaz* diyerek ortada ne din, ne direk bırakıldığını görenlerin sesi çıkmıyor. Bu sahtekârlık alemi(bayrağı-sancağı), siyaset ve ticarete uzanan yolculuklarda "*Bana dokunmayın!*" levhası haline geldiğinden beri içimiz boşaldıkça boşalıyor. Nasıl edinildiği anlaşılabilir bir dokunulmazlık zırhı değil bu. Cami ve medrese kürsüsünden yüzyıllarca Tanrı adına ahkâm kesenlerin eseri. Kabuk dindarlığının içini boşalttığı, başlardan, evlerden irak bir din yorumu. Din yorumundan ziyade din üzerinden ticaret. Dinden başka bir dine gidişi hazırlayan otoban. Görüntü güya dinden. Cami ile namaz, karargâh ve ökse. Cehalet kol gezerken, etrafı korkutarak, ürküterek, cennet arsası dağıtarak, cehennem zebanisi salarak adı konmamış bir terör estirmeleri o kadar kolaylaştı ki...

İş tabii burada kalmıyor. Kaleyi tahkim için, "*nass*" diyorlar, "*O dedi*" diyorlar. Yani "*Benden konuşan o*" tavrına girip dinin esastan reddettiğini getirip dinin direği dedikleri tutamağa asıyorlar. Çarkın nasıl işlediği gayet açık: Hoşlarına gitmeyecek söz ve hareketlerde bulunursanız yandınız. Sizi Tanrı adına mahkûm edişleri gecikmez. Diyelim ki namaz kılmıyorsunuz, yandınız. Gerçi namaz kıyorsanız da onların şirketinden değilseniz veya onları eleştiriyorsanız sizi yargılayacak yüz çeşit din hükmü uydurmakta gecikmezler. Kalıplar hazır.

Din din olmaktan çıktı

Bunun ilk örneklerini gördüğümde çok şaşırmıştım. *Kavga Günleri*'nde yazdım. 1970'lerin ortalarından itibaren din üzerinden politika yapan *Millî Nizam* ve sonraki adıyla *Millî Selâmet Partisi*'ne mensup olanlar kendileri dışındakileri Müslüman tanımamaya odaklı parti dininin işaretlerini veriyorlardı. Sonra hep göreceğimiz bu tavrı ilk defa bir tartışmada duymuştum: "*..bir Milliyetçi ile bir Müslüman gencin konuşmalarına şahit olmuştum. Milliyetçi genç, yeterince dindar olmamakla suçlanınca, "Her şeyi yapıyoruz. Her vakit câmide de beraberiz. Yine size yaranamıyoruz..." demişti. Burada "yaranamıyoruz"a dikkat çekmek isterim. İlk şoku o fiilde yaşamıştım. (Kavga Günleri, 378. sayfa)*

Burada kaç türlü arızanın varlığını erbabına bırakmak isterim. Yalnız şunu söylemeden geçemem: Dini böyle bir siyasi tekele almak, sonra cemaatlerde de açıkça gördüğümüz "*Bizdensen Müslümansın, değilse zındıksın..*" kafası, dinin din olmaktan çıktığını gösterdi, uyanmadık.

Kırk beş yıl önceki bir şahitlikten bahsettim. O zamanlardan bu işin nereye varacağı belliydi. Ancak dar çevrelerde konuşuldu. Bezirgânlar bağıra çağıra "*Din bu!*" dediler. "*Öyle değil!*" diyecekler, sahtelik ve siyaset de olsa din adıyla olunca seslerini yükseltmediler. Klasik dönemlerdeki itirazlar okunmadı, bilinmedi ve duyulmadı. Osmanlı'da bu kadar bağırıp çağırılmalarının topluma hâkim olmasına ne devlet erkânı, ne kurulu düzen ve ne de aydınların çoğunluğu fırsat verirdi. Sıkça söylerim; Klasik edebiyatımız, -o zamanda yaşayanlar bunlar gibi sahtekâr olmadıkları halde- *ham sofu* eleştirileriyle doludur. Karamsar görüntülerle içinizi karartmak istemem; fakat apaçık gerçek budur ve mutlaka konuşulacaktır.

İyiler var da...

Bunlar var, şükür ki iyilerimiz de var. Toplumun sigortası iyilerimizdir. Kenarda kalan, hâkim sahteliğin dışında yaşayan, ölçüleri sağlam kimseler, gruplar, anlayışlar iyi ki var. Bizim örneklerimiz onlardır. İyi örneklerin vitrini yoktur. Çünkü “*Bey böyleyim*” demezler. Çünkü kendini gösterme gayreti inancın safiyetini, samimiyetini bozar. Gösteriş, inanışın büyüklüğü iklimini darmadağın eder.

Bugün yaşadığımız, “*Acaba?*” dedirtmeyecek kadar açık bir gerçek, bu din tekellerinin sapkın anlayışlarıdır. Yüzyıllara uzanan tarihi seyrini bilenlerden okumak mümkün. Siyaset bunlara alabildiğine alan açtı. Eskiden çok gizli veya gizliyidiler. Sessiz ve derinden gidiyorlardı. Merdiven altından kafa göstermekle kalmadılar, artık devletin her yerindeler. Şekil dindarlığının, meyhanedeki insanımıza da, camidekine de benzer şekilde tesir ettiği açıktır. Artık ölçü koyucular camidedir. Onların derdi de kendilerine müşteri toplamak olunca belli bir yere gelindi. Evet, camideki cemaat değil, onlar için müşteridir. Bu hususu her yönüyle analiz edecek sosyologların, psikologların ilim namuslarını ve cesaretlerini toplamalarını bekliyoruz.

Halk, bir zamanlar yaptığını-yaşayışını beğenmediği ham hocaların kullanıldığı şirket ağlarına düşmüştür. Merdiven altındakiler de artık Diyanet’tedir. Bir zamanlar Diyanet’i “*Tâğûtî rejimin aracı*” kabul eden cemaatler kendi türlü türlü dinlerini -*risksiz kazanç şirket talimatnameleri*’ni demeliydim- şimdi Diyanet’le birleştirmiş görünüyorlar. Memlekette bir din politikası kalmadığı için herkes, her yere sızabiliyor, her türlü anlaşma ve birleşme yapılabiliyor. Çünkü kayıt dışılık devlete hem sızdı, hem de açıktan girdi. Bunları bilmez, anlamaz ve konuşmazsak düştüğümüz bataktan çıkamayız.

“Bir kez gönül kırdın ise..”

Bunlar şirket. Cübbelerinin uzun kolları altında el ovuşturarak milleti sağacaklar. Ya biz, okumuşlar, güya düşünenler, güya bilenler, güya aldatılamayacak olanlar? Sadece sade insanlar değil, neredeyse bütünüyle bizimkiler, o acaip kılıklarla din diyanet olmaz demiyor. Namaz ve cami merkezli o kılık ve kabuk aldatmacasının sahteliğini söylemiyor. Üstelik çok şeyi de bilmiyor. Mesela, dinin namaz kılmayana bir ceza öngörmediğini, ancak dosdoğru kılanı iyileştireceğini bilmiyor. Namaz kılmaktan maksadın, iyi insan olmak için, çalmamak, çaldırmamak, öldürmemek, yalan söylememek ve herşeyi içine alacak bir anlayışla *hak yememek* olduğunu bilmiyor. Namazın amaç değil, araç olduğunu bilmiyor. *Amaç* derken de en süflî *araç* gibi, günah çıkarma aleti halinde bir sapkınlıkla anlamının yarattığı sıkıntıyı düşünmüyor. **Yunus**’un “*Bir kez gönül kırdın ise/Bu kıldığın namaz değil*” deyişindeki manayı düşünmüyor.

Sözün özü şu: Cami ve namaz üzerinden dinin katledildiğini göreceğiz ve söyleyeceğiz. Bu hususu ilahiyatçılarımızın büyüklerinden çok dinledim ve tanıdıklarımla çok konuştum. Hocaların Hocası **Hüseyin Atay**’dan defalarca duyduğum şeydi: “*Namaz dinin 82 farzından biridir, o kadar.*” Yine Hocaların hocası **E. Ruhi Fıçlalı**’dan öğrendiğim de şu: Yalnız buna odaklanan, cami üzerinden, namaz üzerinden din konuşan dini anlamamıştır. 6 yaşındaki kıza tecavüz eden savunan sözüm ona Şeyh Efendi bu sapkınlığa herhalde bu anlayışla düştü. O olay ve benzerleri bir turnusol kâğıdıydı. Kimlerin takkesi düştü ve kelleri göründü, düşünmedik, konuşmadık.

Ahlakı reddeden bir din olamaz. Ahlakın olmadığı yerde din yoktur ki o gösteriş yatış kalkışı olsun. Hadi söyleyeyim: **Hüseyin Atay** Hoca bununla da kalmıyor ve diyordu ki: “*Namaz Müslümanın putu haline getirildi.*” Yani bugün o namaz dediğiniz, namaz değildir. Hoca 96 yaşında ve hayatta. İsteyen gerekçelerini ondan da dinleyebilir.

Diyeceğim şu ki namaz üzerinden baskı kuranlar susturulmadıkça gideceğimiz yer kalmamışa

benzer. Dini ve hayatı korumanın yolu, *namaz ve din* dövizini devamlı gözümüze sokanları tedavülden kaldırmakla açılacak. Bu kadar açık konuşulacak bir meseledir. Din ticaretinin organı, camiler, cemaatler, tarikat görünüşlü yapılarca yapacağınız ilk iş budur. Bunu daha ağır sözlerle söyleyenleri dinlemek ve anlamak mecburiyetindeyiz.

İşin özü

Geçen haftaki yazımdan sonra bir okuyucum **Hazret-i Ömer**'in sözlerini gönderdi. Bunu söyleyen o kadar din hükmü ve büyük sözü var ki... Şöyle diyor: *"Bir kimsenin kıldığı namaza, tuttuğu oruca bakmayınız. Konuştuğunda doğru söylüyor mu? Kendisine bir şey emânet edildiğinde emânete riâyet ediyor mu? Dünya ile meşgul olurken helâl-haram gözetiyor mu? Ona bakınız."* (Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, VI, 288; *Şuab*, IV, 230, 326) Mesele budur. Anladığım şu: Namaz kılan iyi insan değilse hiçbir şey değildir, görünüşüne, gösterişine aldanılmaz. Kılmayan, iyi insansa dinin hedeflediği insan profilindedir. Etiket kimseyi kurtarmaz. Hedef iyi insan olmaktır. Ritüeller bunu sağlayacak psikolojik donanıma yardım etmiyorsa hiçbir kıymeti yoktur.

Objektif olmak zorundayız. İnanç konusunda da hayat içinde ölçülebilir gerçeğe bakılır. Ölçü, ne namaz kılmak, ne camiye gitmek, ne de bir partiye, cemaate bağlılıktır. Ölçü bozulduğu için diyorum ki, namaz ve cami üzerinden konuşmayı bıraktığımız zaman insanı ve hayat içindeki davranış değerlerini görür hale geleceğiz. Laiklik de bunu sağlamak içindir. İnsanlık bu din sahtekârlıklarından bunaldıkça bunaldığı için bu yolu buldu ve dini saf haliyle yaşanabilir hale getirmek istedi. İleri toplumlar laikliği kurallara bağladı ve uyguladı. Klasik Osmanlı devrinde, -adı konmasa da- öz halinde biz de uyguladık. Şimdiki bezirgânlar bırakmıyorsa, bilenler sustuğu veya susturulduğu içindir. Demek ki bugün yaşadığımız, utanç ötesi dehşet manzaralarının sebebi hepimiziz.

Eski Diyanet İşleri başkanımız **Ali Bardakoğlu**, dediklerimizi, demek istediklerimizi daha net ve daha keskin görüşle söylüyor: *"Şu anda yaşadığımız dinin Müslümanlıkla ilgisi yok. Müslümanlar şeyh veya siyasi liderlerine tapan putperest oldular. Aklı, sevgiyi, barışı, bilgiyi, bilimi, ahlakı, adaleti, özgürlükleri, sanatı, estetiği ve hukukun üstünlüğünü terk ettiler."*

İşin özeti budur.